

ข้อเท็จจริงบางประการของพัฒนาการในภาคอุตสาหกรรมไทย

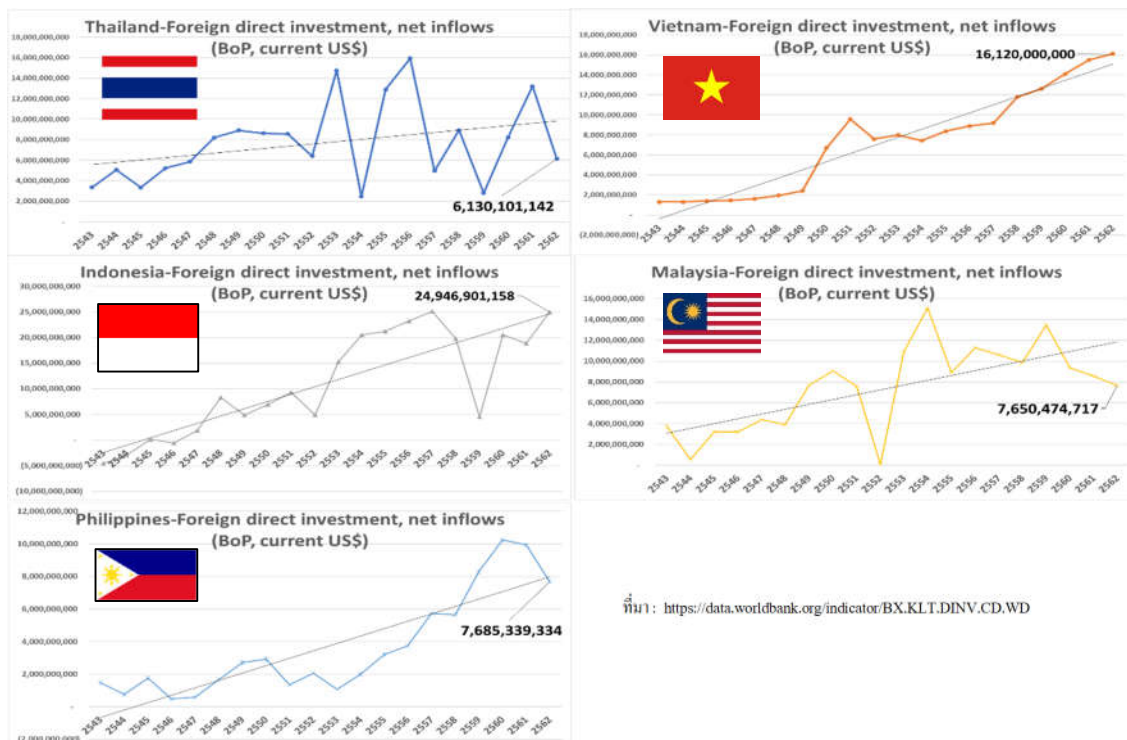
อภิยุทธ์ อำนวยกาญจนสิน
กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

นับแต่อดีตที่ผ่านมาภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมาโดยตลอด ทั้งในแง่ของสัดส่วนมูลค่าผลผลิตอุตสาหกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหรือ GDP และมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกรวม โดยมีสัดส่วนประมาณร้อยละ 80 ของมูลค่าการส่งออกทั้งหมด แต่ทั้งนี้ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา หรือในช่วงหลังจากเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในประเทศไทยเมื่อปี 2554 ภาคอุตสาหกรรมไทยเหมือนนอนอยู่ในภาวะ “โตช้า” โดยช่วงปี 2544-2553 ภาคอุตสาหกรรม เมื่อพิจารณาจากดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมหรือ MPI ขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 7.03 ต่อปี แต่ในช่วงปี 2555-2563 MPI ขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 0.26 ต่อปี และถึงแม้จะหักข้อมูลปี 2563 ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรมหรือ MPI ช่วงปี 2555-2562 ก็ยังขยายตัวเฉลี่ยเพียงร้อยละ 1.40 ต่อปี สะท้อนว่าภาคอุตสาหกรรมไทยน่าจะมีปัญหาหรือข้อจำกัดบางประการที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขจนตัวอยู่ ซึ่งหากปล่อยให้เป็นอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ ไม่น่าจะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจไทย ความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยในเวทีโลกก็จะลดน้อยถอยลง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคอาเซียน ไทยมีแนวโน้มที่จะสูญเสียความสามารถทางการแข่งขันและถูกแทนที่ด้วยประเทศเกิดใหม่ อาทิ เวียดนาม ประเด็นท้าทายดังกล่าวสามารถระบุดึงขอบเขตของปัญหาได้ชัดเจนขึ้น จากการพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์ในมิติต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ทราบข้อเท็จจริงบางประการของพัฒนาการในภาคอุตสาหกรรมไทย และนำข้อเท็จจริงบางประการเหล่านั้นไปกำหนดนโยบายหรือมาตรการในการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมไทยต่อไป

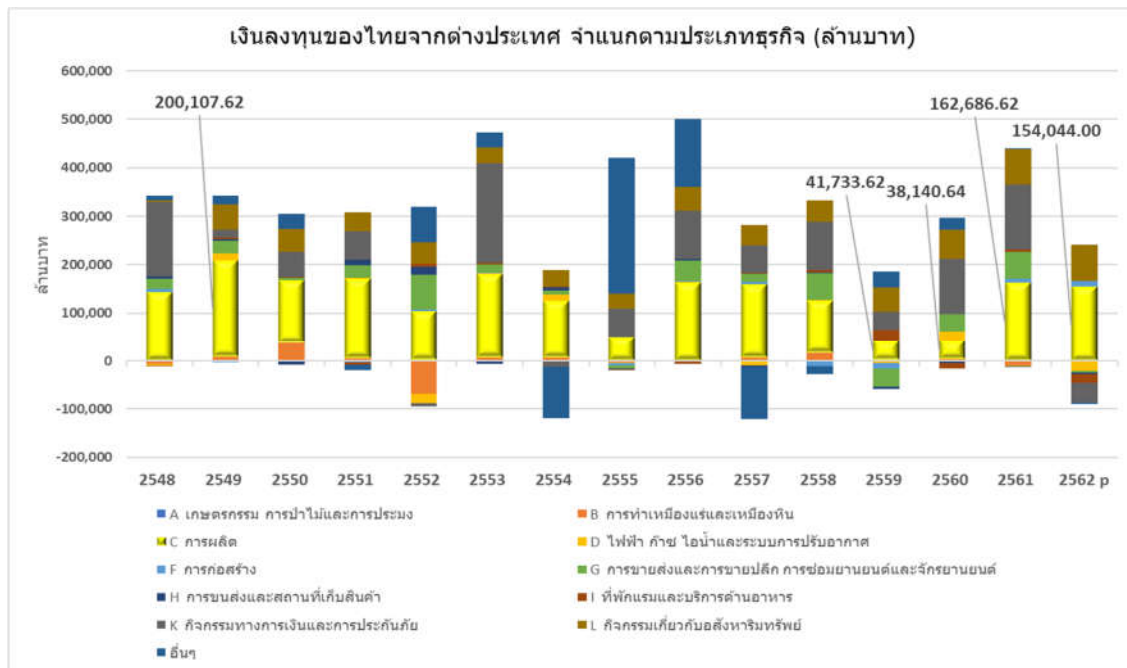

ที่มา : สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

ข้อเท็จจริงจากข้อมูลเชิงประจักษ์ประการแรกเกี่ยวข้องกับเรื่องของ “ทุน” ซึ่งเป็นหนึ่งปัจจัยการผลิต ได้แก่ การลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (Foreign Direct Investment : FDI) ในประเทศกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน เงินออมภายในประเทศไม่เพียงพอต่อความต้องการของธุรกิจที่จะนำไปใช้ในการขยายกิจการ ดังนั้นเงินลงทุนจากต่างประเทศจะช่วยลดช่องว่างระหว่างเงินออมในประเทศกับความต้องการเงินทุน โดยการลงทุนจากต่างประเทศยังมาพร้อมกับการถ่ายทอดเทคโนโลยี และการถ่ายทอดความรู้ ซึ่งจะช่วยให้อุตสาหกรรมของประเทศที่ได้รับ FDI มีการพัฒนาได้อย่างก้าวกระโดด เพิ่มศักยภาพทางการแข่งขันระยะยาว และช่วยสร้างการจ้างงาน รวมถึง FDI เป็นเงินทุนระยะยาวที่เพิ่มการสะสมทุนในระบบเศรษฐกิจ มีความผันผวนต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับทุนไหลเข้าเพื่อซื้อสินทรัพย์หรือเก็งกำไร ท้ายที่สุดประโยชน์แก่ประเทศผู้ได้รับเงินลงทุน ได้แก่ การเพิ่มขึ้นของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศหรือ GDP ทั้งนี้ เมื่อพิจารณา FDI ย้อนหลังไป 2 ทศวรรษ ตั้งแต่ปี 2543-2562 จากข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า ในช่วง 10 ปีแรก (2543-2553) FDI ในประเทศไทยเพิ่มขึ้นค่อนข้างสม่ำเสมอ จาก 3,365 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 14,746 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2553 แต่ในช่วง 10 ปีหลัง (2554-2562) FDI ในประเทศไทยเคลื่อนไหวผันผวนและมีแนวโน้มในทิศทางที่ทรงตัว โดยในปี 2554 มีมูลค่า 2,473 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และข้อมูลล่าสุดในปี 2562 ชยับมาอยู่ที่ 6,130 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของ FDI ในประเทศไทยดังกล่าว สอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของ MPI ที่ในช่วง 10 ปีล่าสุดค่อนข้างทรงตัว ดังที่ได้กล่าวแล้วในข้างต้น นอกจากนี้หากเปรียบเทียบกับประเทศสำคัญในอาเซียน อาทิ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ หรือ แม้แต่ เวียดนาม พบว่า ทั้ง 4 ประเทศสามารถดึงดูดเม็ดเงินจาก FDI ได้ดีกว่าประเทศไทย ทั้งในแง่มูลค่าและความสม่ำเสมอของเงินลงทุน รวมไปถึงมีทิศทางการเติบโตซึ่งสังเกตได้จากเส้นแนวโน้มของ FDI ที่ทุกประเทศมีความชันกว่าไทย

ที่มา : <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD>

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ข้อเท็จจริงประการที่สอง ยังคงเกี่ยวข้องกับปัจจัย “ทุน” ซึ่งจากที่ได้กล่าวแล้วในช่วงต้นว่าในช่วง 10 ปีหลัง (2554-2562) FDI ในประเทศไทยเคลื่อนไหวผันผวนและมีแนวโน้มในทิศทางที่ทรงตัว และเมื่อพิจารณาลึกลงไปในรายละเอียด พบว่า นอกจากเม็ดเงินที่เข้าประเทศลดลงแล้ว เม็ดเงินที่มีการลงทุนในภาคการผลิตหรือภาคอุตสาหกรรมก็ยิ่งลดลงเช่นกัน โดยจากข้อมูลย้อนหลัง 15 ปี ตั้งแต่ปี 2548-2562 ในช่วงก่อนเกิดอุทกภัย ช่วงปี 2548 – 2554 มูลค่า FDI ที่ลงทุนในภาคอุตสาหกรรมไทยมีมูลค่าค่อนข้างสูงต่อเนื่องอยู่ในช่วงระหว่าง 100,000 - 200,000 ล้านบาท โดยในปี 2549 มีเม็ดเงินลงทุนในภาคอุตสาหกรรมไทยกว่าสองแสนล้านบาท แต่หลังจากนั้นก็มียอดที่ลดลงมาโดยตลอด โดยในปี 2560 มีมูลค่า FDI ที่ลงทุนในภาคอุตสาหกรรมไทยเพียง 38,140 ล้านบาท ทำให้ภาครัฐต้องมีการออกโครงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development: EEC) ในปี 2559 เพื่อกระตุ้นการลงทุนภาคเอกชน ซึ่งในปัจจุบันใช้ชื่อว่า โครงการเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ทำให้ในปี 2561-2562 มีเม็ดเงินจาก FDI ไหลเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรมไทยเพิ่มขึ้นมาอยู่ที่ 162,686 และ 154,044 ล้านบาท ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม FDI ในภาคการผลิตหรือภาคอุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นการขอรับการส่งเสริมการลงทุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนหรือ BOI ซึ่งจะมีเงื่อนไขโดยทั่วไปให้ต้องเปิดดำเนินการภายใน 36 เดือนนับจากวันที่ออกบัตรส่งเสริม แต่การเปิดดำเนินการตามความหมายของ BOI ไม่ใช่หมายถึงการที่บริษัทเริ่มผลิตหรือจำหน่ายสินค้าหรือบริการ แต่หมายถึงการที่บริษัทมีการลงทุนครบถ้วนตามเงื่อนไขภายในเวลาที่กำหนดในบัตรส่งเสริม ดังนั้นอาจจะกล่าวได้ว่าสถิติ FDI ที่เพิ่มขึ้นในภาคอุตสาหกรรมในช่วงปี 2561-2562 น่าจะเริ่มทำการผลิตเป็นรูปธรรมและสะท้อนผ่าน MPI ในช่วงปี 2564 เป็นต้นไป แต่ทั้งนี้การที่ MPI จะเพิ่มขึ้นหรือลดลงย่อมขึ้นอยู่กับคำสั่งซื้อทั้งจากในและนอกประเทศเป็นสำคัญ

ข้อเท็จจริงประการที่สาม ได้แก่ ความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทย ซึ่งสะท้อนจากดัชนีสมรรถนะทางการแข่งขันด้านอุตสาหกรรม (Competitive Industrial Performance (CIP) Index) จัดทำโดยองค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Industrial Development Organization : UNIDO) โดยล่าสุดเป็นข้อมูลจากรายงานประจำปี 2563 (Competitive Industrial Performance Report 2020) ซึ่งในรายงานจะแสดงตัวชี้วัดและลำดับการเป็นผู้นำ รวมถึงประสิทธิภาพใน

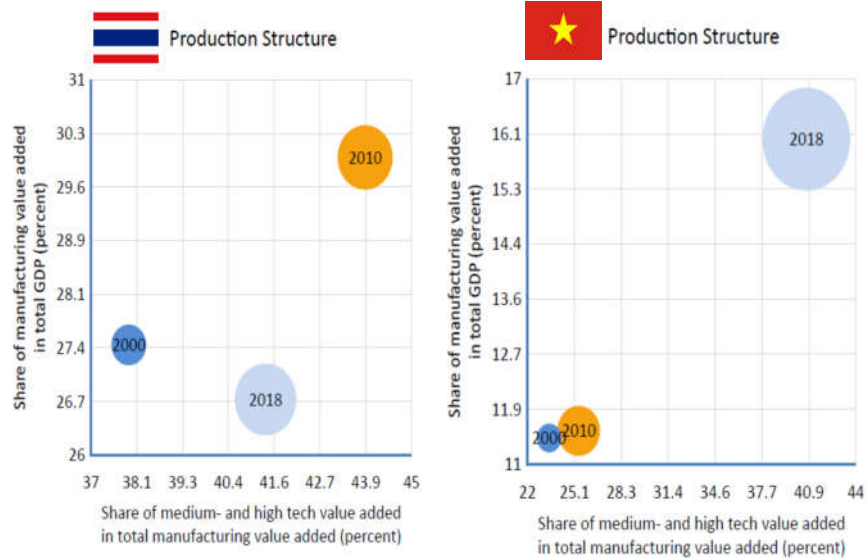
บริบทของการเปลี่ยนแปลงบทบาทของภาคการผลิต โดยเฉพาะในแง่ของนวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนและครอบคลุมโดย

นำเสนอในรูปแบบของการเปรียบเทียบความสามารถของแต่ละประเทศใน 2 รูปแบบ คือ เทียบกับปีก่อนหน้า และเทียบกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก จำนวน 152 ประเทศ สำหรับในรายงานปี 2020 (ข้อมูลปี 2018) ประเทศที่มีประสิทธิภาพดีที่สุดในจากการเปรียบเทียบดัชนีสมรรถนะทางการแข่งขันด้านอุตสาหกรรม คือ เยอรมนี จีน เกาหลี สหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ตามลำดับ สำหรับไทยอยู่ในอันดับที่ 24 คงที่ติดต่อกันเป็นปีที่สี่ (ปี 2010 อยู่ในอันดับที่ 25 ปี 2000 อยู่ในอันดับที่ 25 และปี 1990 อยู่ในอันดับที่ 34) ในส่วนประเทศอื่น ๆ ในอาเซียน อาทิ สิงคโปร์ มาเลเซีย เวียดนาม อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ อยู่ในอันดับที่ 9 23 38 39 และ 43 ตามลำดับ ทั้งนี้ในส่วนของเวียดนามในช่วงหลังจากปี 2000 หรือ ปี 2543 ภาคอุตสาหกรรมของเวียดนามมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วเมื่อพิจารณาจาก CIP Rank จากอันดับที่ 80 ในปี 2000 (2543) ขยับมาอยู่ในอันดับที่ 64 ในปี 2010 (2553) และล่าสุดในปี 2018 (2561) ขยับสูงขึ้นมากมาอยู่ในอันดับที่ 38 หรือในช่วง 20 ปีล่าสุด เวียดนามพัฒนาตัวเองสูงขึ้น 42 อันดับ

ทั้งนี้จาก Competitive Industrial Performance Report 2020 แม้จะดูว่าในปัจจุบันภาคอุตสาหกรรมไทยมีความสามารถในการแข่งขันค่อนข้างดี แต่หากพิจารณาในรายละเอียดอื่น ๆ จะพบข้อจำกัดบางประการ อาทิ สัดส่วนการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีชั้นกลาง-สูงต่อสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมดปรับตัวลดลงในช่วง 10 ปีล่าสุด ตรงกันข้ามกับประเทศบ้านใกล้เรือนเคียงอย่างเวียดนามที่สัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นถึงประมาณร้อยละ 15 ข้อจำกัดสำคัญอีกหนึ่งประการที่พบ ได้แก่ สัดส่วนของมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมต่อ GDP รวมของประเทศ ปรับตัวลดลงในช่วง 10 ปีล่าสุดเช่นกัน สะท้อนถึงแนวโน้มที่

เรียกกันว่า “Premature Deindustrialization¹” หรือ การลดทอนความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมก่อนเวลาอันควร ซึ่งเป็นภาวะที่การผลิตของภาคอุตสาหกรรมมีสัดส่วนลดน้อยลงไปเรื่อย ๆ ก่อนที่ประเทศกำลังพัฒนาจะไปสู่ประเทศรายได้สูง ทำให้ประเทศไม่สามารถรวยขึ้นจากการเป็นเศรษฐกิจอุตสาหกรรมได้ก่อนจะแก่ โดยปัจจัยเร่งที่สำคัญ คือ โลกาภิวัตน์ การส่งออกของจีน และเทคโนโลยีการผลิตที่ใช้แรงงานน้อยลง โดย

ประเทศกำลังพัฒนาในปัจจุบันมีโอกาสที่น้อยลงไปในการพัฒนาอุตสาหกรรมเมื่อเทียบกับการพัฒนาอุตสาหกรรมในอดีตของประเทศในแถบเอเชียตะวันออก นอกจากนี้หากมีการขยายไปยังภาคบริการให้มากขึ้นจะต้องอาศัยแรงงานที่มีฝีมือสูงขึ้น ทำให้ไม่สามารถดูดซับแรงงานกลุ่มไร้ฝีมือ

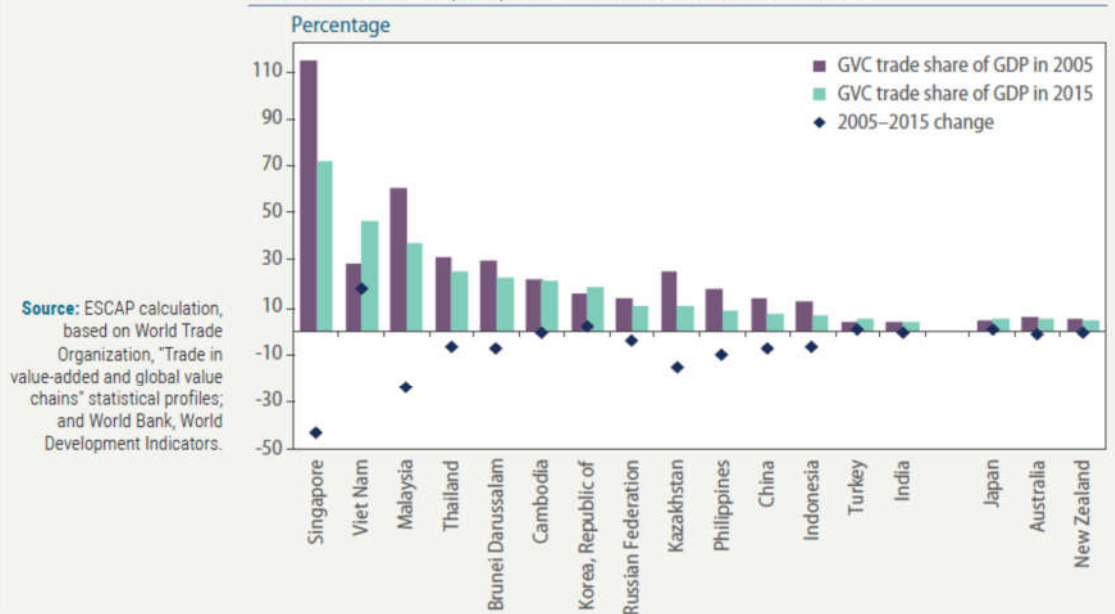
ที่มา : UNIDO / Bubble size represents manufacturing value added per capita.

เหมือนกับการผลิตในภาคอุตสาหกรรมได้ ทั้งนี้งานศึกษาของ Jayant Menon นักเศรษฐศาสตร์จาก Asian Development Bank (ADB) ได้ระบุว่า มาเลเซียมีแนวโน้มกำลังเข้าสู่ภาวะ Premature Deindustrialization จากการที่มาเลเซียไม่สามารถพัฒนาศักยภาพภาคอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศให้สามารถเลื่อนขึ้นมาสู่ระดับสูงขึ้นในห่วงโซ่มูลค่า (Value Chain) และจากปัจจัยด้านการลงทุนจากต่างประเทศและการลงทุนภาคเอกชนที่ไม่อยู่ในระดับสูง นับตั้งแต่หลังวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 รวมถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับล่าสุดของมาเลเซียที่กำหนดทิศทางของการพัฒนาอุตสาหกรรมในปัจจุบัน และการขยายตัวของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในเวียดนาม ได้ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างเศรษฐกิจและการส่งออกของมาเลเซียดังที่เห็นในปัจจุบัน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างดังกล่าว เป็นกรณีศึกษาที่สำคัญสำหรับประเทศไทย ซึ่งต้องเตรียมความพร้อมเพื่อป้องกันการหดตัวของภาคอุตสาหกรรมจากปัจจัยลบที่มีลักษณะคล้ายกับกรณีของมาเลเซียเพราะหากเกิดลักษณะเดียวกับกรณีของประเทศมาเลเซีย จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยซึ่งพึ่งพิงการส่งออกเป็นหลัก

¹ Dani Rodrik

Figure III.3.1

Global value chain (GVC) trade as share of GDP, 2005–2015

ที่มา : UN (World Economic Situation and Prospects 2021)

ข้อเท็จจริงประการที่สี่และประการสุดท้ายสำหรับการวิเคราะห์ในครั้ง นี้ ก็คือ การมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก (Global Value Chain: GVC) ซึ่งจากวิวัฒนาการของการค้า ทำให้การค้าสินค้าและบริการระหว่างประเทศในปัจจุบันอยู่ในรูปแบบของห่วงโซ่มูลค่าโลกมากขึ้นกว่าในอดีต จากสถิติของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) พบว่าการค้าสินค้าขั้นกลาง (trade in intermediate goods) คิดเป็น 2 ใน 3 ของมูลค่าการค้าทั้งหมด และจากการศึกษารายงานขององค์การ (United Nations Conference on Trade and Development- UNCTAD) พบว่า ประเทศกำลังพัฒนารวมถึงประเทศพัฒนาน้อยที่สุด ได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งของห่วงโซ่มูลค่าโลกมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยปรากฏการณ์ห่วงโซ่มูลค่าโลกได้เอื้อให้ประเทศกำลังพัฒนาที่ยังไม่สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมหรือผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกได้เองตลอดทั้งสายพานการผลิต สามารถเข้าเป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจโลกได้ง่ายขึ้น โดยมุ่งไปที่การผลิตสินค้าในบางช่วงของห่วงโซ่ที่ประเทศนั้น ๆ มีศักยภาพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อประเทศในด้านการจ้างงานหรือการกระตุ้นเศรษฐกิจ และเมื่อพิจารณาข้อมูลสัดส่วนการค้า GVC ต่อ GDP ของไทย จากรายงาน WORLD ECONOMIC SITUATION AND PROSPECTS 2021 พบว่า สัดส่วนของไทยลดลงจากร้อยละ 30 ในปี 2005 (2548) มาอยู่ที่ประมาณร้อยละ 28 ในปี 2015 (2558) สอดคล้องกับอีกหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่สัดส่วนลดลงเช่นกัน อาทิ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ยกเว้นแต่ประเทศเวียดนามที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากประมาณร้อยละ 30 ในปี 2005 (2548) เพิ่มขึ้นเป็นเกือบร้อยละ 50 ในปี 2015 (2558) นอกจากนี้การระบาดของ COVID-19 ยังทำให้เกิดแรงผลักดันใหม่สำหรับการปรับ GVC โดยจะเน้นเกี่ยวกับความยืดหยุ่นของ GVC มากขึ้น แนวโน้มดังกล่าวจะเปลี่ยนจุดเน้นจากเรื่องประสิทธิภาพด้านต้นทุนและเรื่องของ Just-in-time Production ไปสู่การสร้าง ความยืดหยุ่นผ่านห่วงโซ่อุปทานที่สั้นลง เน้นการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง การกระจายความเสี่ยงที่มากขึ้นเพื่อลดการพึ่งพาฐานการผลิตที่ใดที่หนึ่งมากเกินไป และการประยุกต์ใช้ดิจิทัลเพื่อการจัดการความยืดหยุ่น

ที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงประเด็นความกังวลด้านความมั่นคงของชาติที่เพิ่มขึ้น ทั้งหมดนี้มีแนวโน้มที่จะทำให้มีพื้นที่น้อยลงสำหรับการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาใน GVCs

จากที่กล่าวมาทั้งหมด อาจจะพอเห็นภาพของข้อเท็จจริงบางประการในภาคอุตสาหกรรมไทย เรื่องแรกเกี่ยวกับ “ทุน” หนึ่งในปัจจัยการผลิต โดยในช่วง 10 ปีหลัง FDI ในประเทศไทยเคลื่อนไหวผันผวนและมีแนวโน้มในทิศทางที่ทรงตัว หากเปรียบเทียบกับประเทศสำคัญในอาเซียน สามารถดึงดูดเม็ดเงินจาก FDI ได้ดีกว่าประเทศไทย ทั้งในแง่มูลค่าและความสม่ำเสมอของเงินลงทุน รวมไปถึงมีทิศทางการเติบโตที่ชัดเจน เรื่องที่สองเกี่ยวกับความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทยที่สะท้อนผ่านดัชนีสมรรถนะทางการแข่งขันด้านอุตสาหกรรม พบว่าแม้ในปีล่าสุดภาคอุตสาหกรรมไทยมีความสามารถในการแข่งขันค่อนข้างดี แต่พบข้อจำกัดบางประการ อาทิ สัดส่วนของการผลิตสินค้าที่ใช้เทคโนโลยีชั้นกลาง-สูงต่อสินค้าอุตสาหกรรมทั้งหมด ปรับตัวลดลงในช่วง 10 ปีล่าสุด ตรงกันข้ามกับเวียดนามที่สัดส่วนดังกล่าวเพิ่มขึ้นถึงประมาณร้อยละ 15 รวมถึงสัดส่วนของมูลค่าเพิ่มภาคอุตสาหกรรมต่อ GDP รวมของประเทศ ปรับตัวลดลงในช่วง 10 ปีล่าสุดเช่นกัน สะท้อนถึงการลดทอนความสำคัญของภาคอุตสาหกรรมก่อนเวลาอันควร ข้อเท็จจริงเรื่องสุดท้าย คือ ข้อมูลสัดส่วนการค้า GVC ต่อ GDP ของไทยลดลงในช่วง 10 ปีหลัง สอดคล้องกับอีกหลายประเทศในภูมิภาคอาเซียนที่สัดส่วนลดลงเช่นกัน อาทิ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ยกเว้นแต่ประเทศเวียดนามที่มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก

ทั้งนี้ข้อเท็จจริงในภาคอุตสาหกรรมไทยข้างต้นถือว่าเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้าง คงต้องอาศัยระยะเวลาค่อยเป็นค่อยไปในการพัฒนา และประเด็นการพัฒนาอาจจะต้องมองในภาพรวมของประเทศ ไม่เฉพาะแค่ภาคอุตสาหกรรม ในประเด็น FDI นอกเหนือจากนโยบายส่งเสริมการลงทุนซึ่งคิดว่าแต่ละประเทศไม่น่าจะแตกต่างกันมาก เนื่องจาก FDI เป็นการลงทุนระยะยาว ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกประเทศที่จะลงทุนจึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถานะเศรษฐกิจปัจจุบันเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการลงทุนด้วย อาทิ ประสิทธิภาพของกฎเกณฑ์ อัตราภาษีที่โปร่งใส คุณภาพของโครงสร้างพื้นฐาน ความสามารถทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม ความพร้อมของแรงงานทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ นอกจากนี้ นักลงทุนยังให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการเมือง ทั้งเสถียรภาพทางการเมืองในประเทศ สถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศ และปัจจัยที่เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการค้า เช่น กระแสการกีดกันทางการค้า และผลของข้อตกลงทางการค้าระหว่างประเทศ เป็นต้น² ในประเด็นของความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรมไทย ภาวะ Premature Deindustrialization และการมีส่วนร่วมในห่วงโซ่มูลค่าโลก ไทยคงต้องเน้นย้ำและตระหนักถึงความจำเป็นในการยกระดับเทคโนโลยีและการพัฒนานวัตกรรม และเร่งพัฒนาปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่จะเร่งให้เกิดการลงทุนทางเทคโนโลยีและการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีโดยเฉพาะในด้านการศึกษาและบุคลากร โครงสร้างผลตอบแทนและแรงจูงใจในระบบเศรษฐกิจไทยที่เอื้อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมในวงกว้าง รวมถึงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เข้มแข็ง ท้ายที่สุด การกำหนดนโยบายสาธารณะของไทยจะต้องไม่ลืมกระบวนการมีส่วนร่วม (participation) ของประชาชนและใช้ข้อมูลสนับสนุนเชิงประจักษ์ (evidence-based) ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการออกนโยบายหรือมาตรการในการพัฒนาเศรษฐกิจ

² ชัยชนก เศษคำแหง ธนาคารแห่งประเทศไทย

แหล่งที่มาของข้อมูล

- <https://data.worldbank.org>
- <https://www.bot.or.th/Thai/Statistics/EconomicAndFinancial/Pages/StatFinancialAccount.aspx>
- <https://stat.unido.org>
- <https://drodrik.scholar.harvard.edu>
- <http://www.tef.econ.tu.ac.th>
- <https://www.un.org/en/world-economic-situation-and-prospects-2021>
- https://www.bot.or.th/Thai/ResearchAndPublications/articles/Pages/Article_12June2018.aspx